

Серед сучасних постановок у театрі С.Скарбка (з 1922 року був перейменований на театр ім. М.Заньковецької): І.Кальман «Сільва», Я.Барнич «Гоцулка Ксеня», «Шаріка», комедія-водевіль А.Цагарелі «Ханума», І.Котляревський-М.Лисенко «Наталка Полтавка» та інші.

У Львівському національному академічному театрі опери та балету ім. С.Крушельницької з великим успіхом проходять : Ф.Легар «Весела вдова», Й.Штраус «Летюча миша», «Циганський барон» та інші.

В процесі розвитку вимальовується характер, який видозмінює риси жанру, але зберігається якість, яка дає життя опереті як у Львові так і у всьому світі.

Джерела

1. Dziennik Literacki, 1858, № 119.
2. Мазепа Лешек. Сторінки музичного минулого Львова// Львів: «Сполом», 2001.-с.379.
3. Мазепа Т. Музичний репертуар театру Станіслава Скарбека у Львові (1842-1872рр.)// Музика Галичини=Musica Galiciana. – Львів, 1999.-т.ІІ-с.36-76.

УДК 94:78.087 (477)

Короленко Олена Олександрівна,
Мукачівський державний університет
м.Мукачево, Україна

ХОРОВА СЮІТА У ТВОРЧОСТІ ШТВАНА МАРТОНА

У період першої Чехословацької республіки процес створення громадянського суспільства в країні отримує нових імпульсів. Особливо відчутними стали суспільні зміни у провінційних регіонах держави, зокрема, в Підкарпатській Русі. Адміністративні та земельні реформи, упорядкування системи освіти, надання національно-культурних прав етнічним групам, розбудова інфраструктури краю сприяли мобілізації

творчих сил місцевої інтелігенції та організації культурно-просвітницьких організацій.

Традиція сюїтного жанру має багатовікову історію і найбільш потужно представлена в інструментальній музиці, в середовищі якої і відбулося її зародження в XVI столітті. Розвиток цього жанру позначений поступовим переходом від прикладного виду музичного мистецтва до появи високохудожніх зразків, наближених до симфонії.

Хорова сюїта відноситься до великий циклічних форм, де представлені основні принципи сюїтності.

Українські композитори, що працювали в жанрі хорової сюїти - В.Золотарьов, «Шевченківська сюїта» (1929), І.Шамо «Карпатська сюїта» (1964), О.Некрасов, хоровий цикл з 4 фольклорних сюїт «Пісні Волині» (1990), Р.Цись, хорова сюїта «Маланка» (2017) та ін.

На тлі цих пошуків цікавим та значущим видається звернення одного з фундаторів закарпатської професійної композиторської школи, заслуженого діяча мистецтв України Іштвана Мартона до жанру хорової сюїти.

У пізній період творчості, вже після написання крупних хорових циклів (Меса, «Карпатська рапсодія» пам'яті художника Ф.Манайла для народного хору з оркестром на слова Ю.Шкробинця, «У вінку тисячоліть» до 1500-ліття Кисва та ін.), у 1991 році з'являються дві хорові сюїти для хору a' capella: «Різдвяні пісні» та «Ung menti nyár» («Літо в Ужанській долині») на слова закарпатського поета Ласло Балли.

Поетичний текст угорською мовою викликав у композитора музичні асоціації з типово угорськими інтонаціями і саме їх ми можемо спостерігати в мелодиці, ритміці та гармонічних зворотах частин сюїти.

Сюїта складається з семи хорових мініатюр:

- «Ung menti nyár» («Літо в Ужанській долині»)
- «Otthon» («Вдома»)
- «Szeretlek» («Кохаю тебе»)

- «Kontrásztos tájkép» («Контрастний пейзаж»)
- «Átláboltam az Ungon» («Бродом по Ужу»)
- «Augusztus vége» («Кінець серпня»)
- «Piros ruhában, fehér fejkendősen» («В червоній сукні, білій хустці»).

Цикл вражає багатством пейзажних замальовок та відповідних їм душевних настроїв. Перша частина це — радісне споглядання гри сонячних променів у прозорій воді Ужа (B-dur). Натомість друга частина («Вдома») пронизана сумом розлуки з батьківським краєм (b-moll). Третя - лірична, наповнена оптимістично-світлим почуттям кохання (D-dur). В четвертій майстерно виписана колористика гірського пейзажу після дощу (d-moll). П'ята спонукає слухача до роздумів - “ на воді горять сонячні промені і у її дзеркалі я бачив майбутнє і минуле...” (F-dur). Шоста — сумна пісня, яку доручено виконати альтовому голосу в супроводі похмурих акордів чоловічої групи на “морморандо” вводить нас у стан “сивого настрою”, який означає закінчення літа-молодості і переходу до осені-зрілості (c-moll). Фінальна частина (Allegro giocoso, B-dur) є традиційним підсумком циклу і насичена образами квітучої природи.

Хорова сюїта «Літо в Ужанській долині» - займає особливе місце в творчості Іштвана Мартона. Композитор надзвичайно прискіпливо працює над кожним словом, його змістом, деталізуючи поетичний текст. З тонким відчуттям автор використовує різноманітні пісенні інтонації — фольклорні, речитативні, побутові та різні гармонічні структури та ладові системи, а також всі типи хорової фактури. Особливо продуманим видається вирішення ритмічних завдань - композитор не вживає складних ритмів, що йдуть від мовних акцентів і які яскраво простежуються в його угорськомовній романсовій частині творчості. Натомість ритміка І.Мартона в даній сюїті природно підкорюється тексту віршів Л.Балли.

«Різдвяна сюїта» створена І.Мартоном на прохання тогочасного керівника Закарпатського заслуженого народного хору Ореста Щербатого.

Добре знайомі колядки об'єднані в масштабний твір, де в урочистий та піднесений загальний настрій вплітаються епізоди, що спонукають слухача до роздумів.

Цикл складається з восьми частин, які звучать без перерви. Вступом слугує тропарь «Рождество Твоє, Христе Боже наш...», після якого ряд колядок стає музичним матеріалом, який композитор опрацьовує з притаманною йому майстерністю. Це – «Небо і земля», «Нова радість стала», «Добрий вечір» (доручено чоловічій частині хору), «Дивная новина», «Засіяв над сонцем» (виконують сопрано і альти), «Во Віфлеємі нині новина», «Коли зізда ясна» (соло сопрано). Колядки, які створюють власне сюїту подаються у різних тональностях (окрім основної G-dur є g-moll, B-dur, Des-dur, a-moll, As-dur, C-dur), також відстежується використання різних типів фактури, вокалізів і особливої «мартенівської» гармонізації мелодій. В кінці сюїти великою фуговоною кодою знову звучить «Небо і земля». Як формооб'єднуючий елемент композитор використав метод «арки» - на саме завершення твору автор подає одне проведення цієї ж колядки у початковому варіанті.

Таким чином, створенням хорових сюїт І.Ф.Мартон, безумівно збагатив скарбницю української сучасної музики.

УДК 780.616.432:37

Лозан Ірина Михайлівна,
Мукачівський державний університет
м.Мукачево, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ РОЗВИТКУ ФОРТЕПАННОГО ВИКОНАВСТВА

У сучасних наукових дослідженнях спостерігаємо активну зацікавленість інструментальним виконавством, усвідомлення здобутків

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>